

Sílvia Tarragó

T'HO DONARÉ TOT

*La novel·la sobre els orígens
del Tibidabo*

SÍLVIA TARRAGÓ
T'HO DONARÉ
TOT

La novel·la sobre
els orígens del Tibidabo

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

PRIMERA EDICIÓ: JUNY DEL 2017

© SÍLVIA TARRAGÓ CASTRILLÓN, 2017

© DE LA IL·LUSTRACIÓ DE L'INTERIOR: NICO MIRALLES

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2272-7

DIPÒSIT LEGAL: B. 6.851-2017

FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.

CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA

IMPRÈS A: ROMANYÀ VALLS

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Primer trajecte

Octubre de 1901

Mancaven només dos mesos perquè comencés un nou any. I, com a homenatge a la centúria estrenada, el 1901 s'havia volgut acomiadar amb un projecte de modernitat.

Aquell dimecres plujós i gris de finals d'octubre, una gentada s'esperava als peus del Tibidabo per gaudir del fenomen. Ni el plugim que queia des de feia hores ni l'aire fresc que baixava de la muntanya els havien fet passar les ganes d'arribar-se fins a la nova avinguda que, des del passeig de Sant Gervasi, pujava fins a la plaça de l'estació del primer funicular de tot l'Estat.

No feia ni vint-i-quatre hores que l'havien inaugurat, però l'expectació continuava. La gent que s'amuntegava sota la pluja feia cua per poder pujar al tramvia, també en funcionament des del dia abans, que els permetria arribar fins al funicular.

Semblava com si cap barceloní volgués perdre's l'aventura de viatjar amb aquell flamant transport, que feia possible accedir còmodament al cim del Tibidabo.

—Que trigarà gaire a sortir, el tramvia, avi?

La veu infantil amb prou feines se sentia enmig del xivarri que feien els futurs passatgers. Però l'ancià, situat al costat mateix del nen, va percebre-la amb nitidesa. L'home, vestit amb elegància, tenia bona oïda malgrat la seva edat.

—No ho crec, Narcís. Al diari diu que tant el tramvia com el funicular funcionaran avui des de les vuit fins a la posta de sol.

El vailet va fer un esforç per dissimular la impaciència. Tot i només tenir nou anys, li agradava comportar-se com un adult. Sentia una viva devoció cap a la gent més gran que ell i la seva saviesa. I de totes les persones que admirava, l'avi ocupava el primer lloc. Feia anys que regentava una sastreria que ell mateix havia fundat. Posseïa una distinció natural que no tenia res a veure amb la seva posició benestant, fruit del treball i de la seva visió empresarial.

Tal com li havia anunciat l'ancià, el tramvia va sortir puntualment a les vuit del matí i va enfilarse amunt la via, que discorria per la part dreta de l'avinguda.

Avi i nét van seure en un dels dos bancs longitudinals destinats als viatgers. Van estar de sort, perquè alguns passatgers havien hagut de viatjar dempeus, dins del cotxe, i a les plataformes de davant i de darrere del vehicle.

Mentre el noieta es girava en el seient per mirar a través d'una de les quatre grans finestres, l'home va obrir el diari.

—Mira, Narcís, diu que a la inauguració d'ahir hi van anar unes cinc-cents persones. I tu que deies que hi ha molta gent, avui!

—I hi van poder pujar tots? Devia fer molts viatges...

—Bé, pel que sembla hi va haver certa confusió i fi-

nalment alguns van decidir pujar a peu a la muntanya. Segons explica el diari, al primer tramvia hi viatjaven el bisbe de Barcelona, el cardenal Casañas, amb els representants de la Societat El Tibidabo.

L'avi li va explicar, tot seguit, que aquella era la companyia explotadora del tramvia i del funicular. I va afegir que la Societat Anònima El Tibidabo havia tirat endavant aquell sistema de transport per tal que la gent pogués pujar al cim de la muntanya còmodament.

—És una de les primeres empreses que fa servir energia elèctrica, no t'has fixat en els llums?

El nen va deixar de mirar per la finestra i va clavar els ulls en el llanternó que donava claror a l'interior. Després, va contemplar les vuit bombetes que brillaven dins les delicades tulipes que li feien de pantalla.

L'home va seguir informant el seu nét del que llegia al diari.

—Doncs sí que hi va haver una mica de desorganització, sí... Diu que, a la tornada, un dels cotxes del funicular es va quedar aturat a l'estació superior una bona estona. També explica que van desallotjar els tranvies dient que estaven reservats i que van fer fora fins i tot les dames!

Mentre parlava, el vehicle seguia la seva trajectòria serpentejant per la nova avinguda, on començaven a aixecar-se futures mansions. Sota la llum grisa que arribava del cel encapotat, els bastiments lluien amb un aire clàssic i melancòlic.

Abans que el vehicle s'aturés, alguns dels passatgers ja s'havien aixecat del banc de fusta. El final de trajecte era una plaça espaiosa, encerclada per les ondulacions boscoses de la serra de Collserola, i l'estació del funicular presidia majestuosa l'esplanada.

Avi i nét van descendir del tramvia i van seguir la resta de viatgers fins al vestíbul. Allà hi havia també el despatx del cap d'estació, les taquilles i, una mica més enllà, els accessos a les andanes, separats segons fossin de classe preferent o general.

Després d'uns minuts d'espera, el funicular va entrar dins la nau on es trobava la via i la gent va inundar les andanes com si fos una riuada.

—Per què són tan esglaonades? —va preguntar en Narcís.

—Perquè han d'ajustar-se al pendent que fan els rails.

—Però la via està molt inclinada! Com s'ho farà el funicular per pujar-hi?

L'home va obrir la porta lateral del seu compartiment i van entrar-hi.

Mentre s'asseien, va explicar al nen el que havia sabut per la premsa.

—Els dos combois, el que puja i el que baixa, estan units per un cable d'acer. A dalt, a l'estació superior, hi ha una politja que s'activa mitjançant un motor i fa girar el cable que arrossega el funicular.

—I no pot trencar-se?

—Impossible! Està tot calculat perquè no passi. Tot i així, els combois tenen instal·lats uns frens que poden activar-se de forma automàtica i immobilitzar-lo. No cal que t'hi amoïnis, nano!

Fascinat, en Narcís va seguir el seu avi fins als seients folrats de vellut i va seure al seu costat. Un envà de fusta de poc més d'un metre dividia els dos compartiments de classe superior que es trobaven al final del funicular. El cap del comboi l'ocupaven els tres departaments de classe general, separats dels de primera per un altre envà de fusta, amb una vidriera que arribava fins al sostre.

Quan el vehicle es va començar a moure, el nen va enganxar-se al vidre de la finestra per contemplar com quedaven enrere els arbres acabats de plantar, a banda i banda de la via. Malgrat les explicacions del seu avi, no era capaç de treure's de sobre el neguit que el cable pogués trencar-se i que el funicular s'estavellés contra la nau de les andanes.

En arribar a l'altura del pont de fusta, ja havia aconseguit assossegar-se una mica. El cim del Tibidabo era cada cop més a prop, i li semblava impossible que ara fos tan fàcil arribar-hi.

—Quin prodigi, aquest funicular! —va exclamar, entusiasmat, un jove amb ulleres rodones i barret.

Els passatgers no deixaven de meravellar-se per l'aparent senzillesa amb què aquell enginy s'enfilava per la muntanya. Tot i que la ciutat havia experimentat grans canvis en les darreres dècades, continuaven admirant-se de tot allò que els duia el progrés.

Als darrers anys del segle anterior Barcelona ja es perfilava com una de les ciutats més importants d'Europa. L'Exposició Universal de 1888 li havia donat una gran projecció internacional i, a més, havia deixat a la metròpoli un ric llegat de nous edificis. Allò havia propiciat el creixement econòmic de la ciutat, al qual també havien contribuït els indians que, després de la guerra de Cuba i la pèrdua de les colònies, tornaven a la Península amb les seves fortunes i es feien construir a Barcelona ostentoses mansions.

Però era en aquells moments, en encetar-se el nou segle, que la ciutat s'expandia encara més. Havia crescut geogràficament amb l'annexió de sis municipis, i un nou partit polític, la Lliga Regionalista, acabava d'entrar al govern municipal decidit a fer de Barcelona una urbs capdavantera.

En veure aparèixer l'entrada a les andanes de l'estació superior, els passatgers van deixar anar exclamacions de sorpresa. Amb prou feines podien contenir l'expectació.

Una sensació d'eufòria va envair també en Narcís, que es va moure inquiet al seu seient.

—Ja hi som, noi! Has vist que fàcil? —va exclamar l'avi.

La pluja semblava haver-se aliat amb l'alegria general, perquè va donar-los una treva just en el moment en què els passatgers baixaven del funicular.

El boscatge resplendia sota la llum platejada, atorgant al moment una essència màgica.

En Narcís corria, esperonat per les ganes de descobrir aquella nova talaia sobre la ciutat. L'ancià, mentrestant, el vigilava a una certa distància, impressionat davant d'aquella bellesa imponent i propera.

A l'altura del primer restaurant edificat, Can Coll, el nen es va aturar per preguntar-li:

—Per què es diu Tibidabo, avi?

—Bé, molts diuen que prové d'un passatge de l'Evangeli de sant Mateu on s'explica que el dimoni va temptar Nostre Senyor enduent-se'l dalt d'una muntanya. Un cop allà, Satanàs va mostrar a Jesús els reialmes del món i li va dir: «Et donaré tot això* si et prosternes i m'adores». En llatí, l'expressió «et donaré» és *tibi dabo*.

* Del llatí «Haec omnia viderunt tibi dabo si cadens adoraveris me» (Mateu 4:9).

Esmeralda Cervantes

Maig de 1902

El cel va quedar net després del breu ruixat que havien deixat anar els núvols abans de desaparèixer. Però la foscor havia acabat per cobrir novament l'atmosfera d'una negror pulcra i estelada.

—Té, filla, posa't el xal no sigui que agafis fred.

La Matilde va refusar l'oferiment mentre endreçava l'escot drapejat del seu vestit de setí marfil.

—No cal, mare, fa calor aquí.

La noia tenia raó. Aquell mes de maig havia començat amb una temperatura agradable malgrat la inestabilitat del temps, que havia dut cels encapotats i ruixats breus, com el que havia caigut feia un parell d'hores. Per això, a la sala on eren la calidesa de l'ambient s'intensificava a mesura que arribaven els convidats.

La Matilde, amb setze anys acabats de fer, i la seva mare eren dos més dels assistents a la vetllada musical que oferia aquell vespre l'industrial Regàs i Vives al seu palauet de l'avinguda del Tibidabo. Havia estat una de les primeres edificacions a aixecar-se en la nova via que s'es-

tenia pel vessant mar de la muntanya, i l'esdeveniment social amb què s'inaugurava era un concert a càrrec d'una artista que la noia desconeixia.

—Qui és Esmeralda Cervantes, mare?

—Una concertista d'arpa molt famosa. És de Barcelona, però fa un munt d'anys que viu a l'estranger i s'està aquí només una breu temporada. Té molts compromisos!

La noia va redreçar-se en el seu seient, aparentant un interès que no sentia. Malgrat la seva juvenesa, ja sabia del fingiment i de la hipocresia necessaris per aparentar el que convenia en cada moment. I en aquells instants calia mostrar-se sensible als dots de l'artista convidada. Això afavoriria la seva reputació, ara que s'acostava a l'edat de trobar un bon partit.

Com si els pensaments de la noia s'haguessin materialitzat, un jove prim, a qui la jaqueta negra de seda estilitzava encara més, va seure al seu costat. En els seus cabells negres, pentinats enrere, s'hi reflectia la claror dels llums com en un estany. Encara no devia tenir els trenta, però el port aristocràtic, realçat per un elegant bigoti de puntes corbades, el feia semblar més gran.

La Matilde es va sentir una mica intimidada per la proximitat d'aquell home d'aires principescos, però aviat se li va passar. Era conscient del seu atractiu físic, que la mare mirava sempre de fer evident. Des que podia recordar, sempre havia tingut cura que el sol no enfosqués la seva pell clara i, per evitar-ho, l'havia acostumat a fer servir ombrel·les i barrets enormes. També, per tal d'enfortir-li els cabells, s'havia valgut de tota mena de tònic capil·lars que atorgaven a les seves ondes castanyes un vívid to rogenic. Les cotilles, que li estretien la cintura, s'encarregaven ara de posar de manifest la seva figura més sensual a mesura que s'endinsava en la juvenesa.

L'única cosa que la mare no havia aconseguit endolcir del tot havia estat el seu caràcter, un xic indòmit, una característica poc apropiada en un món que enaltia el tarannà submís de les dames. La Matilde ho sabia, i mirava de contenir-se. Reprimia els seus impulsos gràcies al fingiment, aparentant una tímida que no li era pròpia i fent passar per pudor l'avorriment i la indiferència.

—El seu nom real és Clotilde Cerdà.

La veu del seu veí de seient la va agafar desprevinguda. Ell va notar la seva sorpresa i es va afanyar a afegir:

—Em refereixo a l'artista. És filla d'Ildefons Cerdà i el nom que fa servir és un pseudònim.

—De debò?

—Sí. La reina Isabel II, de qui va ser dama d'honor, li va posar Cervantes en record de l'autor del *Quixot*, i Víctor Hugo va aportar el nom d'Esmeralda. És el nom de l'heroïna de la seva obra *Nostra Senyora de París*. Però disculpeu la meva descortesia de no presentar-me abans... Em dic Joan Miquel Regàs.

La Matilde va correspondre al seu gest presentant-se també. Després, va afegir:

—I com és que en sap tant, d'ella?

—En sóc un gran admirador. És una artista formidable. Pensi que als catorze anys ja feia gires arreu del món. De fet, el seu debut va ser al Teatre Imperial de Viena quan només en tenia dotze.

L'inici del concert va posar fi a la conversa, però no als pensaments de la noia, que analitzaven tant les paraules com els gestos d'aquell jove per vincular-los al seu possible interès en ella. Havia deduït pel seu cognom que devia tractar-se del fill de l'industrial, i això li despertava una irresistible atracció. Era un bon partit i no podia desaprofitar l'ocasió de captivar-lo.

Mentre l'arpista encisava el públic amb els tons melòdics del seu instrument, la Matilde esperava que arribés aviat la fi del recital. L'ansia que sentia per posar en marxa la seva tàctica de seducció va fer que els minuts s'alentessin, i no veia el moment que l'audició acabés.

No gaire lluny d'ella, un home amb levita d'un color obscur contemplava extasiat l'artista. Sense deixar de mirar-la, s'allisava constantment la barba fosca i arrissada, amb un posat del tot absent.

—Sembla que se n'hagi enamorat —va sentir que deia en un xiuxiueig la jove que seia davant seu a la noia que l'acompanyava.

Aquesta va atansar-se-li per respondre, també en veu molt baixa:

—No és gens estrany, que no diu que és un romàntic?

—Sí, el darrer escriptor romàntic, s'anomena a si mateix. La resta l'anomenem boig i prou.

Les dues noies van riure dissimuladament cobrint-se els llavis amb les mans enguantades. La Matilde va tornar a mirar l'home, que mantenia encara el seu posat abstret. Marià Fiveller, el darrer escriptor romàntic, ni s'havia adonat dels comentaris. S'havia deixat endur per l'encís de la música, que li recordava altres temps, perduts i enyorats.

L'harmonia subtil de l'arpa li tocava el sentiment i feia emergir en ell la força creadora que li encenia els sentits. Era una sensació que l'alienava de tal manera que li feia oblidar el depriment present. Mai s'havia sentit a gust amb la seva època, un temps de canvis i de progrés que anava esborrant el llegat venerable d'un passat que enyorava sense conèixer-lo.

Els llibres i els propis escrits l'ajudaven a recrear aquelles èpoques que no havia conegut més que per les lectu-

res, i que idealitzava més i més a mesura que corrien els anys. Aquest capficament per enaltir altres temps havia acabat per passar-li factura. Feia anys que els diaris no volien publicar els seus poemes. Malgrat l'èxit que havia tingut en els seus inicis literaris, a cap editor li interessava ja ni la temàtica ni la forma dels seus escrits. El seu estil no s'adeia gens amb els nous corrents literaris, ni tampoc amb el canvi de pensament que havia dut l'inici de segle.

La Matilde va oblidar el cavaller romàntic i va provar de concentrar-se en el recital. Però els seus pensaments estaven massa accelerats per parar atenció en la tènue melodia que emergia de les cordes de l'instrument. Al cap d'uns segons ja tornava a fantasiar en l'estratègia de conquesta i en els seus plans de futur.

Els minuts se succeïen amb una lentitud exasperant, mentre ella s'evadia ordint la seva tàctica de seducció. Llavors, quan menys s'ho esperava, la interpretació va acabar amb un esclat d'aplaudiments.

—Tenia raó, senyor Regàs —va dir-li gairebé a cau d'orella, aprofitant que la remor ho justificava—, és una artista formidable.

—Millor digui'm Miquel, si no li fa res. El «senyor» em fa sentir més vell del que sóc, i només en tinc vint-i-nou. És clar que per a vostè això deu ser una edat pro-
vecta...

La Matilde li va riure la gràcia amb coqueteria i va deixar caure la seva mà enguantada sobre el seu braç. La familiaritat del gest va esperonar el jove, que va convidar-la a passejar pels jardins de la mansió.

La noia es va cobrir amb el xal i va sortir a l'exterior del casalot de bracet d'en Miquel. Una claror daurada es vessava des dels finestrals ogivals i es destenyia en contacte amb la foscor. La penombra realçava l'aire d'altres

temps que tenia l'edifici, malgrat haver estat construït seguint la moda modernista. La torre que el coronava, les espitlleres i l'emmarcament de pedra d'inspiració medieval de la porta principal recordaven una antiga fortalesa.

Més enllà del jardí, delimitat per un tancat també de pedra amb reixes de forja, les llums dels fanals il·luminaven l'avinguda del Tibidabo. N'hi havia alguns repartits pels camins enjardinats que envoltaven la mansió, però eren més petits, i la seva claror, més continguda.

Mentre passejaven, ell li va explicar que el seu somni era anar a l'estranger i que, tan bon punt li ho permetessin les obligacions familiars, es dedicaria a recórrer el món.

—Ara per ara és impossible, per al meu pare només compta la fàbrica i diu que em necessita al seu costat. Vol anar delegant en mi la seva gestió i per això es nega a deixar-me marxar. Tant de bo tingués un germà, així no hauria d'encarregar-me'n jo tot sol!

—Jo també sóc filla única. El meu pare va morir al poc de néixer jo i la meva mare no es va voler tornar a casar.

—Doncs veig que, a part del gust per l'Esmeralda Cervantes, compartim més coses. M'encantaria, si vostè ho vol, descobrir-les.

La Matilde va abaixar una mica els ulls per aparentar tímidesa. En realitat, bullia d'alegria en veure que el seu pla havia funcionat. Ell va aturar-se un moment sota la claror d'un fanal. La llum groga es reflectia en els cabells d'ella embolcallant-la amb un nimbe ataronjat.

—Li agradaria acompanyar-me divendres al ball de tarda del Gran Café Catalán? És a la Rambla de Santa Mònica i hi fan un cafè exquisit, el millor de Barcelona.

Un cop més, la Matilde va fer un posat pudorós abans de respondre.

—Hauria de demanar permís...

En Miquel es va mostrar encantat que la noia considerés la seva proposta i, esperonat davant la perspectiva, va acompanyar-la a l'interior del palauet. Mentre deixaven enrere el jardí perlat de llum, el noi pregava que la mare de la Matilde donés el seu consentiment.